

začeti, da krompir hitreje raste in je že precej debel, preden se bolezen začne. Serpa ni treba za to delo; ž roko se dá vse dobro opraviti.

Za domače potrebe kaj.

(Da dimnikov ni treba ometati), ker se čedijo sami, priporoča nek časnik, naj se mavta pri njih zidani zmeša s soljo in tako osoljeno mavto naj se omeče dimnik od znotraj. Kadar je vreme deževno, se raztopi sol in saje padajo same po sebi doli. Dimnik pred 30 leti na to vižo napravljen, čeravno je vsako zimo kurjeno bilo, je še zmiraj tak, da ni potreboval dimnikarja, in vendar ni ne najmanjše nevarnosti.

Nova postava za obertnije in rokodelstva.

(Dalje).

§. 118. Glavarstvo bratovščine. Zbor voli odbornike in glavarja. Glavarja pa mora poterčiti gosposka, da bo njegova volitev veljala.

Odborniki in glavár služijo po navadi tri leta, kadar pa te leta iztekó, smejo se zopet izvoliti.

§. 119. Oblast ali področje zborov. Zborom so prideržane te opravila:

- pretresati in poterjevati sklepe računov (rajteng) in letne prevdarke in pa odločevati, koliko dnarjev bo v vsakem letu po razpartenji med posamne obertnike skup spraviti;
- ustanovljati službe plačevanih pomočnikov;
- zaukazovati zastran glavnega ali založnega premoženja bratovščine;
- sklepati zastran ustanovitve in organske spremembe naprav za namene pod c), d) §. 114 imenovane;
- delati sklepe v družih imenitnih rečéh, ki jih postave vsake bratovščine bolj natanko razločujejo.

Glavarstvo oskerbuje tekoče opravke.

§. 120. Pravica glasovanja. Pravico, v bratovščini svoj glas dajati (glasovati) in za može zaupnike ali pa za odbornike izvoljeni biti, imajo samo tisti, kateri so svojo obertnijo že tri leta terdno opravljali.

Izverženi od glasovanja in voljivosti so tisti, kateri so bili obsojeni zavolj kakoršnega bodi hudodelstva sploh, zavolj pregreška ali prestopka iz lakomnosti po dobičku ali zoper očitne lepe šege storjenega, zavolj kontrabanta, zavolj težkega prestopka, zoper državne dohodke ali zavolj konkursa (kanta), kterege so bili sami krivi.

V tem času, dokler se obertnik zavolj kacega gori omenjenega djanja preiskuje ali dokler mu je obertnija po gosposki ustavljena, ne more v bratovščini ne glasovati ne ureda (službe) opravljati.

§. 121. Namestovavci iz stanú pomagačev. Za razločevanje preprirov ali pravd (§. 102) se pridaje glavarstvu bratovščine primerno število namestovavcov (zgovornikov) iz stanú pomagačev, ki jih postavlja gosposka za stanoviti čas izmed najpoštenjših in najpametnejših ljudi te verste.

§. 122. Disciplinarna oblast. Glavarstvu je dana oblast, udom (členom) in vdružencom bratovščine, če prelomijo zapovedi bratovščine, nalagati primerne kazni za ohrambo reda kakor so: posvarilo in kazni v dnarjih do 5 goldinarjev ali forintov.

§. 123. Razpartitev ali razdelitev davka. Dnarji, potrebni za stroške obertnijskih bratovščin, kolikor ne prihajajo iz brestí (čimžev, fitov) njihnega premoženja, dobivajo se iz davščin, ktere se s poterjenjem gosposke razdelé (razparté) med ude bratovščin, in se smejo po upravnem potu iztirjevati.

§. 124. Skladnice obertnijskih pomagačev. Če se pri kaki bratovščini ustanovi naprava za podpiranje potrebnih ali revnih pomagačev, v ktero plačujejo obertniki

in pomagači skup in ki ji morajo pristopiti vsi, sme se prinesek (skladek) za-njo odmeriti le tako, da pomagači ne bodo plačevali čez 3 odstotke (percente) od vsacega goldinarja svojega zaslužka, in da obertnik ne bo iz svojega premoženja za vsacega svojih pomagačev dodajal čez polovico prineska, ki prihaja na njegove pomagače.

Na oskerbovanje takošnih naprav (pomočnih dnarnic) bodi tudi pomagačem zagotovljena primerna moč.

§. 125. Zapiski, po katerih obertniki in delavci zvedajo eden za drugega. Da bi gospodarji in delavci laglje našli drug drugega, naj se pri bratovščinah deržé in na pogled imajo zapiski, v ktere se zaznamujejo pomagači, ki dela iščejo, in pa obertniki, ki po njih poprašujejo.

§. 126. Dobrovoljni nameni. Nihče izmed udov (členov) bratovščine se ne more siliti, da bi nehoté bil deležen kacega obertnijskega početja na vkupni račun in da bi pripomagal k obertnišču namenjemu za vkupno robo, naj se to obertnišče ima iz novega napraviti ali od koga v zakup (štant, arendo) vzeti, razun če bi kje gosposka z ozirom na očitni prid ukazala take vkupne naprave, kakor je to na pr. pri mesarskih pobijavnicah.

§. 127. Postave ali statuti. Deržeč se teh glavnih vodil, naj si vsaka bratovščina svoje postave ali statute posebej spiše in političnemu deželnemu poglavarstvu za poterjenje predloži.

V teh postavah naj bo povedano bolj natanko:

- kaj zapopada in doklej sega bratovščina;
- kaj veljá od zborov bratovščine in ktere reči so prihranjene zborom;
- kako se volijo možje (zaupniki) pri večjih bratovščinah;
- kako se sestavlja in izbira glavarstvo bratovščine in ktero je njegovo področje (opravilo);
- kako se oskerbuje premoženje bratovščine;
- po katerem merilu se razdeljujejo davščine med posamezne ude;
- kako je ravnati pri razločevanju preprirov (pravd) med gospodarji in delavci ali učenci zastran dela ali učenja (§§. 102 in 121);
- kako in kdaj se komu nalagajo kazni za ohrambo reda namenjene (§. 122).

§. 128. Kadar je pri kaki bratovščini pomočna dnarnica, naj se v postavah bratovščine tudi ustanovi, koliko in kako mora vsak va-njo plačevati, po katerih pravilih se odmerja podpora, ki jo ima iz nje prejeti ta ali uni, pod kterimi pogoji se pravica do take podpore dobiva in zgublja, in če gré za dnarnice (skladnice) obertnijskih pomagačev, koliko moč imajo pomagači do oskerbovanja te dnarnice.

§. 129. Kdo ima bratovščine v skerbi ali pod nadgledom. Gosposka ima bratovščine v skerbi in postavlja posebne komisarje, ki čujejo nad tem, da se v njih vse po postavi godi.

Njihni prepri zastran notranjih družbenih reči gređó edino pred upravne gosposke.

Dosedanje v vsaki deželi navadne imena (cehe, gilde, srenje, gremije) smejo bratovščinam ostati.

§. 130. Premoženje starih cehov. Če se kak sedanji ceh, kateri ima kaj premoženja, zedini z družimi obertnijami v eno obertnijsko bratovščino, poplačajo se najpred vsi dolgovi in kar premoženja ostane, prejde v last nove bratovščine; to da udom (členom) in vdružencom prejšnega ceha, kar jih je bilo ob času zedinjenja, bodo zagotovljene tiste koristi ali dobrote, ktere bi jim bile šle iz premoženja njihnega ceha, če bi bil še ostal.

Če se ceh razide, da ne prestopi v novo bratovščino, bode se premoženje njegovo odkazalo pod enacim prideržkom tisti občini (soseski), v kateri je ceh imel svoj sedež.

(Dalje sledí.)